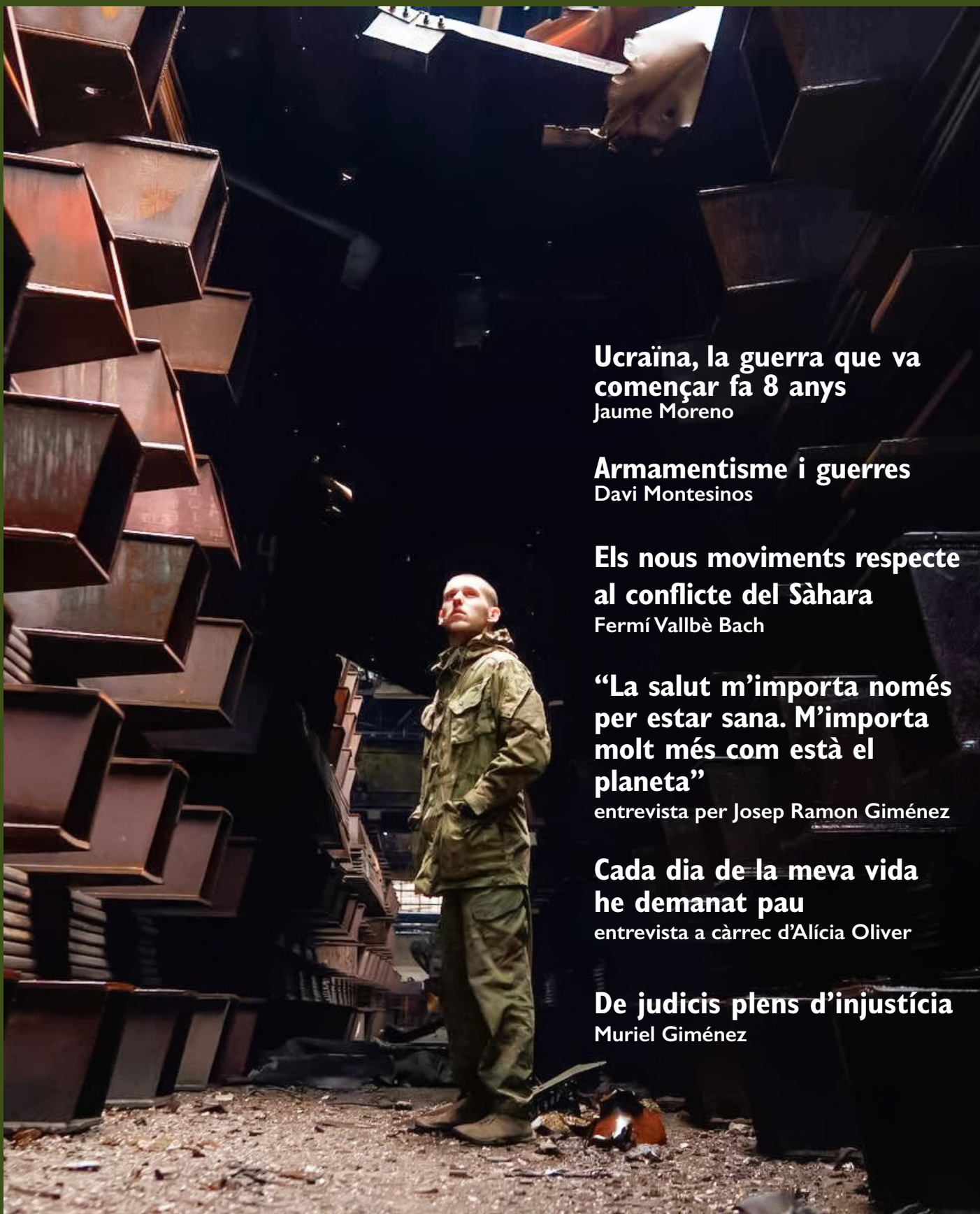

papers

Ucraïna, la guerra que va començar fa 8 anys

Jaume Moreno

Armamentisme i guerres

Davi Montesinos

Els nous moviments respecte al conflicte del Sàhara

Fermí Vallbè Bach

“La salut m’importa només per estar sana. M’importa molt més com està el planeta”

entrevista per Josep Ramon Giménez

Cada dia de la meua vida he demanat pau

entrevista a càrrec d’Àlicia Oliver

De judicis plens d’injustícia

Muriel Giménez

- 2 Des de la junta...
Begoña Basterretxea
- 3 Ucraïna, la guerra que va començar fa 8 anys
Jaume Moreno
- 7 Armamentisme i guerres
Davi Montesinos
- 10 Retalls de premsa
- 11 Els nous moviments respecte al conflicte del Sàhara
Fermí Vallbè Bach
- 14 “La salut m’importa només per estar sana. M’importa molt més com està el planeta”
Entrevista a la Montserrat Artès per Josep Ramon Giménez
- 17 Cada dia de la meua vida he demanat pau
Entrevista a càrrec d’Alicia Oliver de la Xarxa Europea de Dones Periodistes
- 21 Cinema: De judicis plens d’injustícia
Muriel Giménez
- 23 Activitats Lliga

Revista Papers

Edita	Lliga dels Drets dels Pobles
Data d’edició	juny 2022
Dipòsit Legal	B-23019-2007
Consell de redacció	Begoña Basterretxea, Ester García, Joan Brunet, Josep Ramon Giménez, Lita Gilabert, Muriel Giménez i Núria Jané.
Correcció	Eva Perdiguer i Marga Garriga.
Revista quadrimestral	
Disseny on-line	Verónica Bustos
LLIGA DELS DRETS DELS POBLES	
Adreça	Sant Isidre, 140 (Ca l’Estruch) 08208 SABADELL
Telèfon	93 723 71 02
Fax	93 168 58 71
Web	www.dretsdels pobles.org
Adreça electrònica	info@dretsdels pobles.org
Horari d’atenció	De dilluns a divendres

Disposen d’una biblioteca especialitzada en drets humans, desenvolupament, cultura de pau, política, món àrab i musulmà.

La Lliga dels Drets dels Pobles no comparteix necessàriament l’opinió dels autors dels articles publicats en la revista.

La Lliga dels Drets dels Pobles agrairà la reproducció i divulgació dels continguts d’aquesta revista sempre i quan se citi la font.

L’AMENAÇA INVISIBLE (o potser actualment, ja no tant)

El 5 de juny se celebrava el Dia Mundial del Medi Ambient, esdeveniment establert per l’ONU el 15 de desembre del 1977, però que ja s’havia començat a celebrar a partir de la conferència d’Estocolm, l’any 1972.

Què s’ha fet des de llavors? Doncs cimeres, convencions, campanyes... arreu del món, mentre el planeta vivia una situació insostenible, anant quasi cap al col·lapse, sense poder aconseguir un cert equilibri i regenerar-se en tots els àmbits.

El planeta Terra és una Unitat on hi som tots els éssers vius, sigui quina sigui la seva condició. Entre els éssers vius, els humans ens creiem que som dins d’una bombolla especial, i ens oblidem que pertanyem a aquesta Unitat, que hem d’assumir la responsabilitat de cuidar-la. Veiem com els fenòmens naturals cada vegada es manifesten de manera més salvatge, destructiva, com una resposta a l’ambició desmesurada dels humans d’explotar els recursos naturals, que, a més, enriqueixen només uns quants, i en gaudeixen prop de la quarta part dels habitants del planeta que viuen al Nord ric. Els límits de sostenibilitat són evidents.

Estem encara sota els efectes recents de la pandèmia de COVID-19. Durant el primer any de confinament i alarma social va córrer la sensació que el destí ens posava davant l’oportunitat de reflexionar sobre el tipus de vida, summament materialista, que estàvem duent. Però passat el punt alt de la crisi es va començar a parlar del retorn a la normalitat. Ara bé, quina normalitat? Cap a on anem realment? Perquè sembla que tornem al consum desmesurat i irresponsable, demostrant que no hi ha recanvi pel sistema capitalista que ens empeny vers un caos generalitzat.

Es diu que els humans ens movem en situacions extremes. Però estaria bé que abans d’arribar al col·lapse, cadascú de nosaltres anéssim assumint la necessària integració en sistemes de vida més senzills i responsables.

Begoña Basterretxea
Equip Papers

Ucraïna: La guerra que va començar fa 8 anys

Jaume Moreno
Periodista

Resulta impossible entendre la guerra d'Ucraïna sense conèixer les pors d'una Rússia que es veu a si mateixa com un imperi en hores baixes. Temors propiciats per la seva pròpia immensitat. Per tenir una idea, la distància entre Moscou i Vladivostok és quasi bé la que hi ha entre Lisboa

i Los Ángeles. I un cop arribats encara no hi serem als confins del país. Queda per recórrer un espai d'unes dimensions no gaire més petites que el continent europeu. Tot aquest territori està escassament poblat, poc més de 146 milions de persones. Al seu costat, i fent frontera, es troben

la Xina, amb 1.430 milions, i Europa, a qui el Kremlin sempre ha vist amb recel i com un enemic potencial, amb 447 milions. Una de les seves formes històriques de defensa ha estat l'existència d'estats tap que impedissin el contacte directe dels enemics potencials amb el seu territori. Aquesta era la funció dels països de l'antic Pacte de Varsòvia.

Un segon element que pot ajudar a entendre la política agressiva de Rússia cap a l'exterior, i cap al que considera la seva zona d'influència, és la tendència a desfer-se per tornar-se a unir després, al preu que sigui, quan es produeixen situacions de crisi. Ho va fer durant la I Guerra Mundial amb el tractat de Brest-Litvosk, que va significar, entre altres coses, la independència de Finlàndia, Ucraïna, Lituània, Estònia, Letònia, la renúncia a Polònia i la creació d'una república transcaucàsica on s'aplegaven Geòrgia i l'Azerbaidjan. Un cop solucionats els problemes interns i superada la guerra civil que va seguir a la revolució bolxevic, els successius governs de la Unió Soviètica es van posar mans a l'obra per recuperar els territoris perduts. Finlàndia se'n va sortir després de dues guerres, la renúncia al 10% del seu territori i el compromís de mantenir un estatus de neutralitat, que ara es trenca en sol·licitar la seva incorporació a l'Aliança Atlàntica. També va romandre fora Polònia.

L'Holodomor

La resta es van incorporar a l'URSS com a repúbliques soviètiques, tot i que no es van estalviar un càstig que, en el cas ucraïnès, va ser especialment dolorós. El règim de Stalin va

provocar una fam generalitzada mitjançant l'exigència de quotes de cereal cada cop més elevades que es venien sistemàticament a l'estranger, deixant a Ucraïna sense aliment. És el que es coneix com l'Holodomor, la fam a Ucraïna, que, entre 1929 i 1933, va causar la mort de milions de persones. La Yevgènia, una experta en estudis de mercat que ens acompanyarà al llarg d'aquest article, recorda les històries truculentes que li explicaven els seus avis sobre aquells temps en què moltes famílies es van veure obligades a alimentar-se de la femta dels cavalls per sobreviure.

Arribada la Segona Guerra Mundial molts ucraïnesos es van unir de forma entusiasta al bàndol nacionalsocialista. El veien com una forma de guanyar la independència, de reafirmar la seva identitat, de revenjar-se de l'Holodomor i, també, d'aflorar un antisemitisme endèmic a l'Europa oriental. Aquí sorgeix Stepan Bandera com un dels mites del nacionalisme ucraïnès, un criminal de guerra que va organitzar

matances de polonesos i impulsar pogroms contra els jueus de Lviv. Bandera va acabar detingut pels propis alemanys i deportat al camp de concentració de Sachsenhausen per insistir en la idea d'una Ucraïna independent. L'any 2010 el president Viktor Yushchenko el va distingir a títol pòstum com a Heroi d'Ucraïna, una decisió que va aixecar polseguera al país, fins al punt que el reconeixement li va ser retirat. Una de les excuses que ha donat Rússia per envair Ucraïna és que vol desnazificar-la.

Després de la caiguda del mur de Berlín, Rússia torna a desfer-se en múltiples estats. I la resposta torna a ser buscar alguna forma de reunificació que en el seu flanc occidental se li escapa de les mans. Els països bàltics s'apressen a ingressar a la Unió Europea i l'OTAN, més per garantir un cert futur a la seva independència que per convicció europeïsta. El mateix han fet la pràctica totalitat d'estats de l'Europa Oriental. Ja no hi ha cap país que faci de tap entre Europa i Rússia, a qui queda el

ressentiment d'una promesa incomplerta: la de no ampliar territorialment l'Aliança Atlàntica com a contrapartida a permetre la reunificació d'Alemanya.

Fora del paraigua de la Unió Europea i l'OTAN, els països díscols amb el Kremlin es veuen sotmesos a una pressió política i militar que acaba amb l'aparició d'estats fantasma, com Transnístria a Moldàvia o Osètia i Abjàsia a Geòrgia, totalment dependents i únicament reconeguts per Moscou. Ucraïna queda en terra de ningú, amb el cor dividit entre Europa i segles d'història comuna amb Rússia.

Un país en mans de nous rics

La Ucraïna que surt de la dissolució de l'URSS és un Estat que no controla el seu propi territori, en mans de nous rics que han fet créixer les seves fortunes amb negocis més o menys tèrbols. Sovint amb el tràfic d'armes provinents dels arsenals abandonats per l'exèrcit soviètic i poc controlats per les noves autoritats.

Arsenals on hi ha armament nuclear. Alarmats per la situació, països com els Estats Units, el Regne Unit i la mateixa Rússia van pressionar Ucraïna a fi que es desfés d'aquest armament. El resultat va ser el compromís de Kiev a tornar a Moscou els seus caps nuclears a canvi de la promesa de respectar la seva sobirania, les fronteres existents i d'abstenir-se de l'amenaça de l'ús de la força. Rússia, els Estats Units i el Regne Unit es comprometien a auxiliar militarment Ucraïna en cas de conflicte militar.

“Qui manava en realitat al país durant aquells anys eren els nous”, recorda la Yevgènia, “gent que el primer que feien amb la seva fortuna era comprar-se un equip de futbol per guanyar notorietat i, després, crear exèrcits privats per defensar-se d'enemics reals o imaginaris i mostrar el seu poder a un estat feble”. Són milícies sovint vinculades a l'extrema dreta, com el famós batalló d'Azov que ha resistit tant com ha pogut a la foneria Azovstal de Mariúpol. Mentrestant, Ucraïna es debatia entre la seva entrada a la Unió Europea i la participació en la unió duanera que Rússia havia creat amb Bielorrússia i Kazakhstan.

Els successius governs de Kiev

van arribar a un principi d'acord d'associació i lliure comerç amb la Unió Europea inacceptable per a Moscou, que va pressionar l'aleshores president Viktor Ianukòvitx amb èxit. El 29 de novembre de 2013 va trencar l'acord. El resultat va ser la revolta del Maidan, que va derivar en la persecució de simpatitzants prorussos. A Crimea es van començar a sentir veus reclamant un referèndum sobre la seva annexió a Rússia.

El febrer del 2014, uniformats sense cap mena d'identificació van ocupar el parlament de Crimea i els aeroports de Simferopol i Sebastopol. “Tothom sabia que eren russos, però quedava el dubte que no fos la guerrilla d'alguns d'aquests oligarques que volien disposar del país per servir als seus interessos particulars. Es respirava una gran sorpresa pel que estava passant i existia un dubte més que raonable sobre qui ho estava fent”, explica la Yevgènia.

En paral·lel es produïa una revolta emparada per Rússia a les províncies de Donetsk i Lugansk, un conflicte congelat que abans de la invasió del 24 de febrer ja havia costat més de 14.000 vides. És en aquest moment que comença la guerra que avui viu Europa. I també és aquí on els

serveis d'intel·ligència russos comencen a confondre els seus desitjos amb la realitat.

Si Putin decideix llançar-se a la conquesta d'Ucraïna és perquè la FSB, agència hereva del KGB, li assegura una victòria ràpida gràcies al suport de la població russòfona i d'una part de l'exèrcit disposat a donar un cop d'estat contra el president Zelenski. Li garanteixen que les protestes europees quedaran en un no res, tal com va passar després de la invasió de Crimea o la de Geòrgia. La intervenció havia de ser tan ràpida i tan senzilla que, fins i tot, entre el material dels primers soldats russos morts en combat es van trobar uniformes de gala per una eventual desfilada de la victòria i, segons algunes fonts, l'expresident Viktor Ianukòvitx va arribar a desplaçar-se a Minsk per entrar a Kiev com a president legítim del país.

Res de tot això va passar. Per sorpresa de Rússia a ciutats russòfones com Kharkov, Odessa o Kherson la resistència és fortíssima i són els mateixos ciutadans els que s'organitzen per combatre l'enemic. L'exèrcit ucraïnès aguanta l'envestida sense mostrar cap fissura i la menystinguda Europa respon de forma unànime, si més no de bon començament, i una agonitzant OTAN s'enforteix en retrobar-se amb la seva raó de ser. Les sancions són molt més fortes del previst.

La sorpresa de Putin

“Les coses han canviat molt d'ençà que la guerra va començar fa vuit anys”, assegura la Yevgènia, “ningú, estigui o no d'acord amb el govern, vol viure sota el jou de Putin, ningú vol un país com Rússia. Ucraïna tampoc és la que era el 2014. Les milícies privades han anat incorporant-se a poc a poc dins l'exèrcit com a unitats regulars, ja no fan el que volen i els nostres soldats tenen molta experiència després de vuit anys combatent al Dombàs”.

Les sorpreses per Putin no aca-

ben aquí. La renovació del seu exèrcit, després de la breu guerra de cinc dies amb Geòrgia, es va revelar ineficient, en bona mesura per culpa de l'endèmica corrupció russa, gràcies a la qual només una quantitat ínfima dels diners destinats a millorar els equips militars va arribar al seu destí. La major part va acabar a butxaques particulars.

Tampoc s'esperava una contestació ciutadana com la que es va produir al començament de la invasió, amb manifestacions a Moscou, Sant Petersburg o la majoria de ciutats russes.

Les conseqüències no es fan esperar. A l'àmbit intern Putin inicia una purga entre els serveis d'intel·ligència i el seu entorn més immediat per no haver-li sabut explicar —o no atrevir-se a fer-ho— quina era la situació real a Ucraïna. En paral·lel, es limiten llibertats fonamentals, com la d'expressió o la de reunió. S'eliminen canals de comunicació no afins. Els manifestants contra la guerra són detinguts, multats i s'arrisquen a fortes penes de presó. Fins i tot, hi ha

acomiadaments entre estrelles de la televisió per expressar-se a favor de les accions de Putin, però qualificant de guerra el que oficialment segueix sent una "intervenció especial", tot hi haver provocat en tres mesos més morts que el conflicte d'Afganistan.

El discurs ha canviat. Rússia ja no lluita només per alliberar als russòfons d'Ucraïna del jou d'un govern nazi —tant s'hi val que Zelenski sigui jueu—, ara és un combat contra els Estats Units, la Gran Bretanya i Europa, que malden per dividir el territori rus i robar el seu gas, el seu petroli i els seus infinits recursos naturals; un argumentari que ha arrelat inclús entre aquells que fins al mes de febrer es mostraven més reticents al règim de Putin. A Rússia el suport al president supera el 80%, mentre la desaparició de les llibertats està fent retrocedir el país cap a una dictadura de tall soviètic. A més, es recuperen institucions dels temps de la guerra freda com el moviment pioner, organització que a l'URSS jugava una funció similar a la de l'OJE durant el franquisme.

Al front les coses també han anat canviant. L'exèrcit rus s'ha retirat del nord i l'est del país i ha renunciat a les grans ciutats com Kharkov per centrar-se en la conquesta del Dombàss —un territori amb prou liti per a fer Europa autosuficient d'aquest mineral— i consolidar una franja de terra que uneixi Crimea amb Rússia. Qui sap si més endavant també arrabassarà a Ucraïna la totalitat de la seva costa, inclosa la ciutat d'Odessa, per anexionar-se el territori moldau de Transnístria.

El que havia de ser una guerra llampec s'ha convertit en un enfrontament llarg, que previsiblement durarà anys, més quan no hi ha cap voluntat de diàleg. De moment, i malgrat les dificultats, el conflicte no li està anant del tot malament a Rússia. Avui ja controla un 20% del territori ucraïnès i es prepara per annexionar-se'l definitivament. A ciutats com Kherson i Mariúpol el ruble ja substitueix la grivna i s'han començat a repartir passaports russos.

Armamentisme i guerres

Davi Montesinos

Doctor en Estudis Internacionals de Pau, Conflictes i Desenvolupament/
Investigador del Centre Delàs d'Estudis per la Pau

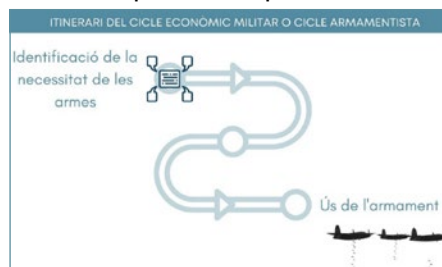
En aquest article tractarem diversos assumptes relacionats amb l'armamentisme (com el Cicle Econòmic militar, el tràfic il·legal d'armes, el negoci de la guerra) i assenyalarem algunes de les seves conseqüències actuals i potencials.

¿Què és l'armamentisme? Podem dir que és la **doctrina** que promou l'increment o la proliferació d'armes com a eina de política exterior i de defensa. Per a justificar-lo, s'argumenta que la possessió d'armament és un mitjà de dissuasió a fi d'evitar conflictes armats o guerres. S'argüeix també que a major quantitat d'armament menor serà la probabilitat de rebre atacs armats. La dissuasió és també l'argument que més s'utilitza per justificar l'existència dels exèrcits.

Per contra, caldria considerar que la dissuasió més efectiva és aquella que evita ser percebut com una amenaça, com un enemic dins d'un marc de Seguretat Compartida. Afavoriria aquesta percepció, entre d'altres, quatre fets:

1. no pertànyer a estructures militars que mantinguin activitats agressives, com l'OTAN i d'altres.

2. no participar en operacions militars a l'exterior o en guerres.
3. no acumular armament.
4. no exportar armes a països que poden ser una amenaça real per altres països.

La doctrina de l'armamentisme, alimentada pel **complex militar-industrial**, ha fet que els estats tinguin polítiques específiques de producció, adquisició i venda d'armes. A tot el conglomerat econòmic que existeix al voltant de l'armament i l'economia de la defensa l'anomenem **Cicle econòmic militar** i es refereix a l'itinerari que fa la producció armamentística des que es decideix tenir pressupostos públics militars per cobrir la suposada necessitat de tenir armament fins al seu ús final. L'inici real del cicle es troba en els arguments i els discursos que legitimen la necessitat de les armes i els exèrcits en funció de

la identificació d'amenaçes a la seguretat i la defensa d'un país.

Cal tenir en compte que la supervivència del **complex militar-industrial** depèn de la renovació contínua de l'armament de les forces armades. D'altra banda, les forces armades incentiven l'armamentisme perquè contínuament demanen noves municions i armaments per reemplaçar les ja utilitzades, deteriorades o obsoletes. Tanmateix, això incentiva la recerca i desenvolupament (R+D militar) de noves armes per a abastir els efectius militars. A la fi es genera un cicle continu d'investigació, desenvolupament, producció i comerç d'armes. Aquests elements es poden veure relacionats en aquest gràfic:

Perquè la inversió en la producció de l'armament sigui rendible, i poder també maximitzar els beneficis, les empreses armamentístiques busquen ampliar els mercats més enllà de l'exèrcit nacional produint excedents per a l'exportació. Per això, les polítiques exteriors dels governs volen mantenir un elevat nivell d'exportacions d'armament. Aquest fet promou la **militarització de la política exterior**. Tot això ha ocasionat que existeixi un mercat d'armes mundial impulsat per les polítiques de promoció de les exportacions de cada país. D'aquesta manera, en cas de conflicte, les respostes militars i violentes per part dels estats

siguin més factibles. En definitiva, cal prendre consciència que l'armamentisme pot arribar a ser un element promotor de la violència cap a les persones que pateixen la violència de les armes produïdes i exportades.

A Espanya, la potestat d'autoritzar l'exportació d'armes resideix en la Junta Interministerial Reguladora del Comerç Exterior de Defensa i de Doble Ús (JIMDDU). El permís d'exportació es concedeix després que s'hagi emès un informe favorable de la JIMDDU, després d'haver avaluat que les exportacions compleixin amb els requisits establerts per la llei. Però en l'exportació d'armes hi ha opacitat, perquè les actes de la JIMDDU són secrets. Tal secret és emparat i justificat amb l'argument de la seguretat estratègica. No obstant això, aquest secretisme entra en conflicte amb la democràcia, que requereix transparència. Tica Font¹ experta en aquesta matèria, ha assenyalat que aquest criteri impedeix saber el tipus d'armes que s'exporta i la seva finalitat, no sols a la ciutadania en general, sinó també als diputats de les Corts Generals:

Avançant i aprofundint una mica més, cal tenir present que tot el cycle econòmic militar no es podria dur a terme sense el finançament dels bancs. Les empreses armamentistes requereixen tota mena de serveis financers i finançament per a poder continuar amb la seva producció. **De fet, 3 de cada 4 armes no es podrien fabricar sense aquest finançament.** En aquest sentit, hem denominat "Banca Armada" als bancs que col·laboren amb el complex militar industrial per a la producció, recerca, comercialització i exportació de les armes. La banca armada es refereix a les entitats financeres que participen en el negoci armamentístic mitjançant algun dels tipus de finançament del sector. Mentre fabricar armes sigui un bon negoci sempre hi haurà banquers disposats a sostenir-lo. Ja ho va dir de forma laconica Bertolt Brecht: *There will*

be war as long as even one single human being makes money from it (hi haurà guerra mentre un sol ésser humà guanyi diners amb ella).

En aquest sentit, els ciutadans, si dipositem els nostres estalvis en la banca armada, sense voler-ho, estem finançant indirectament a la indústria militar. Per això, diversos col·lectius (Centre Delàs, Setem, RETS, Justícia i Pau i l'Observatori del Deute en la Globalització) a través de la **campanya Banca armada**, estem pressionant a diverses entitats financeres, especialment al Grup BBVA, Banc Santander, CaixaBank i Banc Sabadell perquè abandonin les seves inversions en empreses d'armament i optin per pràctiques més ètiques.

A més, s'ha creat l'aplicació web (www.petjadaenarmes.org) per a informar la ciutadania sobre les pràctiques de moltes entitats financeres que potencialment vinculen els nostres estalvis amb activitats que no encaixen amb els nostres valors, com per exemple la guerra. Així, volem expressar la **coherència econòmica** amb els nostres valors ètics, entre altres la justícia i la pau, la vida de totes les persones i de tots els éssers vius del planeta, la cura i la sostenibilitat ambiental.

Un altre aspecte a tenir en compte, és que l'armamentisme alimenta la

cursa armamentística, una espiral d'acció-reacció basada en la competència entre països per acumular el màxim d'armament i la millor tecnologia disponible amb el pretext de restaurar l'equilibri militar. Aquest fet augmenta la despesa militar de manera continuada. No obstant això, l'objectiu de les curses armamentístiques és més aviat **garantir la supremacia bèl·lica i el seu ús com a mitjà de negociació en les relacions internacionals** i no tant assegurar l'estabilitat i la pau. L'exemple més palès el vam viure en la Guerra Freda, quan els grans blocs en lluita per l'hegemonia mundial van basar gran part del seu enfrontament en la doctrina de l'armamentisme, donant lloc a la cursa d'armaments més important de la història.

I una última consideració sobre el *tràfic d'armes*. Una volta finalitza un determinat conflicte armat, els arsenals i estocs acumulats d'armament, a través del *tràfic il·legal*, poden desviar-se cap al mercat negre i acabar en mans del crim organitzat, grups ultres o exportar-se a grups armats i senyors de la guerra en l'exterior. Així és que, a més a més de la violència directa que genera sobre les persones que pateixen l'ús de les armes, l'armamentisme genera **violència armada a posteriori**.

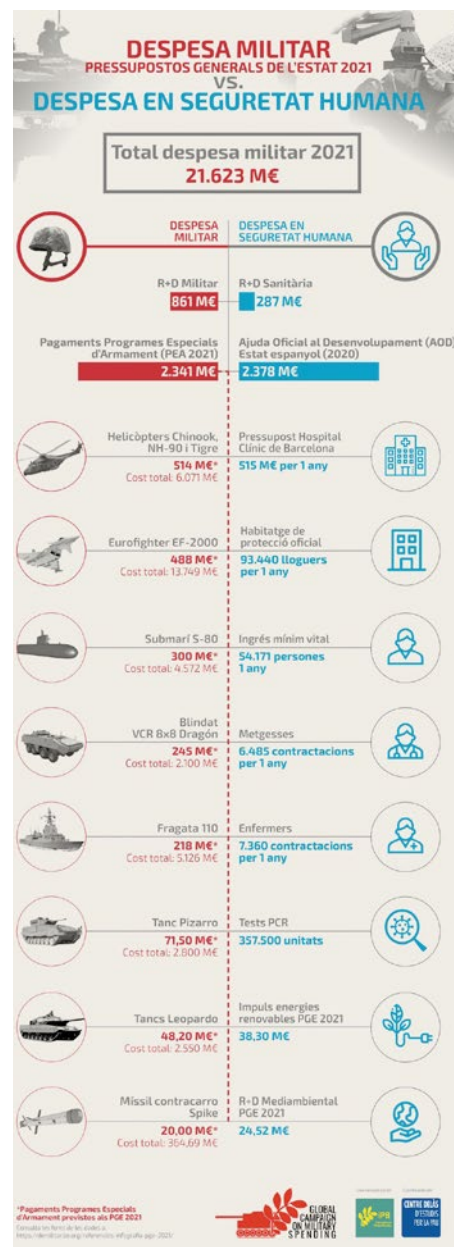

Respecte a la guerra en Ucraïna, Pere Ortegaⁱⁱ, president honorari del Centre Delàs d'Estudis per la Pau, ha afirmat que “la via militar no és la solució per a acabar amb la guerra, perquè les armes i l'ajuda militar que s'envia contribuiran, d'una banda, a produir una major mortalitat i, per una altra, per a allargar una guerra que l'exèrcit d'Ucraïna té perduda davant del poderós potencial militar rus. Per consegüent, és millor apostar per la **via diplomàtica** com a alternativa a la via militar perquè, més tard o més d'hora, es necessitaran negociacions que condueixin a acords de pau que posin fi al conflicte. Com més s'endarrerixi aquest escenari major sofriment patirà la població. En aquest sentit, és urgent posar tots els esforços per negociar un alto el foc que permeti obrir una **taula de negociacions** on siguin presents els governs de Rússia i Ucraïna, amb presència de països neutrals que facin de mediadors al costat de societat civil i dones, com així reclama la Resolució 1513 de Nacions Unides. Convé doncs intensificar les **polítiques de Seguretat Compartida**, de neutralitat, de desarmament, de manera que es redueixi la despesa militar, la producció d'armaments i del comerç d'armes. En cas contrari es generaran nous conflictes que poden desembocar en noves guerres”.

Finalment, ens preguntem: és possible avançar cap a societats desmilitaritzades i desarmades? Doncs és la via, perquè l'experiència històrica ens ensenya que més exèrcits, mercenaris i més armament no implica més seguretat, sinó més temor, destrucció i sofriment. Ara, en aquesta guerra, veiem que tota la inversió prèvia que s'ha fet en armament no ens fa sentir més segurs i confiats, amb estabilitat, tranquil·litat, assossec i pau, sinó més aviat tot el contrari. La sensació és d'inseguretat, inestabilitat, incertesa, escanyament econòmic per la pujada dels preus i un paorós temor davant un remot, però possible, ús de les armes nuclears que podria posar fi de facto a la vida en el planeta. És obvi que les nostres armes atemoreixen als nostres veïns i viceversa. **La seguretat o és de tots o no és de ningú.**

A més, cal tenir present que la inversió i la despesa en armament detrau valuosos recursos que ja no es podran invertir en el que realment ens fa sentir més segurs, digui's els béns de primera necessitat (alimentació, roba, higiene...), l'habitatge, l'educació, la sanitat, l'ocupació, etc. A aquest model i paradigma que reporta seguretat concreta per a la vida de totes les persones del carrer se'n diu “**Seguretat Humana**” i considerem, sens

dupte, que hauria de substituir a l'actual paradigma de Seguretat Militar, basat en la seguretat territorial dels estats i les forces armades. El lema és ben clar: “Despeses militars per a despeses socials”. Una altra via és la reconversió de la indústria militar en indústria civil. Perquè, és de sentit comú també, que la indústria militar necessita conflictes armats per a sostenir-se i justificar-se.

(i) Font, T. (2008): «El negoci de las armas en España», Suplemento del Cuaderno núm. 153 de Cristianisme i Justícia (núm. 189), abril.

(ii): <http://centredelas.org/actualitat/ucrania-que-hemos-hecho-mal-para-llegar-a-la-guerra/>

Yemen, el doble rasero con las armas

Las comparaciones son odiosas. Pero lo son más cuando estas nos llevan a conclusiones tan disparres en casos con ciertas similitudes. Rusia y Arabia Saudí son sin lugar a duda dos potencias, cada una por diferentes razones, que basan buena parte de su poder en su estructura militar y en la acción de sus ejércitos en intervenciones militares fuera de sus fronteras. Ambos regímenes salen igual de mal parados en el índice de democracia de The Economist, donde suspenden con rotundidad, lo que indica un evidente carácter autoritario de sus gobiernos. Aparentemente, tanto Rusia como Arabia Saudí debieran ser parias en lo que a apoyo político-militar se refiere por parte de las democracias europeas, ya que su, sobre el papel, exigente legislación con respecto a la exportación de armas no permite que estas se produzcan a países

en conflicto armado, donde se vulneren los derechos humanos y, por supuesto, donde se vulnere el Derecho Internacional Humanitario (DIH). El resultado no puede ser más dispar. La UE mantiene un embargo de armas a Rusia desde su ocupación de Crimea en 2014, mientras ha exportado según los datos parciales facilitados por la propia UE, más de 10 mil millones en armamento a Arabia Saudí desde el inicio de la guerra en Yemen.-----

El trato diferenciado entre España (y los países de nuestro entorno) con dos regímenes similares en lo político, acusados de vulneraciones de derechos humanos y cuyos ejércitos son sospechosos de cometer crímenes de guerra, solo puede ser explicado por la no por triste menos ruin lógica del doble rasero. Doble rasero político en el que millonarios contratos para algunas empre-

sas nacionales, ayudan a hacer la vista gorda con el evidente autoritarismo del gobierno saudí. Y doble rasero cultural, producto de un racismo latente por el cual las víctimas de la guerra de Ucrania, de cabello rubio y ojos azules, piel blanca y religión cristiana, despiertan una solidaridad inexistente con el pueblo yemení, masacrado impunemente muy probablemente con armas fabricadas en Europa y también en España.

A pesar de todo, esta realidad no es inamovible y las cosas pueden cambiar si desde la sociedad civil perseveramos en poner por encima de infames intereses económicos o de otro calado el respecto a los derechos humanos, la paz y, sobre todo, el respeto y protección de las personas más vulnerables en las guerras, la población civil. Un primer paso es identificar a los responsables de todo esto y obligarles a rendir cuentas en los tribunales por sus presuntas complicidades en la comisión de crímenes de guerra. Es lo que pretende hacer el informe que hoy presentan las ONG Centro Delàs de Estudios por la Paz, Amnistía Internacional y European Center for Constitutional and Human Rights en el que se denuncian las exportaciones de armas españolas que presuntamente han sido utilizadas para cometer crímenes internacionales en la guerra de Yemen y donde se señala la responsabilidad penal de quienes han tomado la decisión de vender armas a un ejército, el saudí, que no difiere en lo esencial del ruso.

Jordi Calvo Rufanges
 Article publicat el 13 de maig
 de 2022 el Eldiario.es

Els nous moviments respecte al conflicte del Sàhara

Fermí Vallbè Bach

membre fundador de Solidaris amb el poble Sahrauí

El passat dia 5 d'abril l'Ajuntament de Sabadell va aprovar en el Ple municipal una moció que demanava que el Govern espanyol reconsiderés el canvi de posicionament que tradicionalment mantenia respecte al conflicte del Sàhara Occidental.

La moció va ser aprovada per la majoria dels grups municipals amb l'abstenció del grup municipal socialista.

Aquesta abstenció va representar el trencament de la tradició existent durant tots els anys de l'agermanament de Sabadell amb l'Argub, que és la de resoldre per unanimitat totes les qüestions que passaven pel Ple referides al Sàhara Occidental.

La ciutat de Sabadell ha exercit sempre de forma activa la condició de ciutat germana amb el poble sahrauí. Podríem dir que l'Ajuntament, amb l'acord, no feia altra cosa que institucionalitzar el que es viu des de la ciutadania.

Han estat centenars els nens i les

nenes aollits per famílies sabadellenques, i centenars els malalts que han passat pels centres sanitaris de Sabadell i, en el seu moment, per la coneguda Casa de Malalts.

L'any 2017 es va obrir la via de cooperació sanitària, i cirurgians del Taulí, i posteriorment d'altres hospitals, hi van viatjar per fer intervencions medicoquirúrgiques als hospitals dels campaments. Únicament la pandèmia de la COVID ha impedit durant aquests anys que es fessin les comissions sanitàries. A cada comissió es realitzaven una mitjana de 50 intervencions i unes 100 visites d'altres especialitats sanitàries com les de pediatria o dermatologia, segons les necessitats.

Sabadell ha estat la seu de jornades internacionals de recolzament al poble sahrauí i de denúncia de la repressió que pateixen els ciutadans sahrauís als territoris ocupats. Fins i tot el president de la RASD, Mohammed Abdelazziz, va ser rebut amb el reconeixement de cap d'Es-

tat al saló de plens.

Queda ben palès el gruix de l'acció solidària de Sabadell.

Com diuen els sahrauís, "el sentiment d'agermanament amb Sabadell és gran".

Tota aquesta activitat de solidaritat està emmarcada i justificada per la injusta situació de què és víctima el poble sahrauí.

Per totes aquestes raons es fa difícil d'entendre l'abstenció del grup municipal socialista en aquesta moció. A més a més, la justificació del vot no ha estat gens aclaridora, i únicament s'entén per allò que es diu de la disciplina de partit, que passa per davant del tradicional suport de la ciutadania.

En realitat, és el mateix que ha fet el govern espanyol: fer un canvi de posició amb nocturnitat. És a dir, sense claredat política, ni explicació justificada, ni la transparència necessària en tota decisió política.

La història del Sàhara Occidental i Espanya

Per tal de cercar els orígens de la relació entre Espanya i el Sàhara Occidental ens n'hem d'anar a l'any 1884, a la Conferència de Berlín, on les potències europees es van repartir les fronteres del continent africà. En aquesta conferència, a Espanya li van concedir la protecció del territori comprès a l'oest saharià, entre el cap Blanc i el cap Bojador. La primera ocupació per part dels espanyols la trobem en la construcció d'una factoria de pesca a Dakhla (Villa Cisneros). Més enllà d'aquesta factoria, la resta de territori estava poblada per les tribus sahrauís que feien la guerra als francesos per tal d'expulsar-los. Per aquestes lluites de resistència originades en territori del protectorat espanyol, França exigeix a Espanya l'any 1934 que faci efectiva la seva autoritat sobre aquests escamots. A partir d'aquesta exigència, Espanya ocupa plenament el territori per sota del paral·lel 27.

Tot i això, i ateses les característiques del territori, l'ocupació espanyola estableix bones relacions amb les tribus sahrauís i respecta les seves tradicions i la seva cultura. Fins al punt que quan l'ONU aprova la resolució 1514 (Declaració sobre Descolonització de 1960)

i posteriorment, l'any 1964, la mateixa ONU exigeix a Espanya que descolonitzi el Sàhara, la resposta va ser declarar la colònia com a província espanyola.

L'ONU continuava reclamant la descolonització i, a la vegada, els sahrauís començaven a forjar el seu propi nacionalisme amb Sidi Brahim Bassiri com a gran ideòleg, creant el Moviment d'Alliberament de Saguia el Hamra i Rio de Oro. És el 17 de juny de 1970 i, amb motiu de la visita dels representants de l'ONU, s'organitza una gran manifestació que conclou amb més de 40 morts sahrauís a mans de les forces de l'ordre públic espanyoles i amb la posterior desaparició de Sidi Brahim Bassiri, també a mans de les forces de l'ordre, fet mai reconegut.

El maig de 1973 es constitueix el Front Polisario (Front Popular per l'Alliberament de Saguia el Hamra i Rio de Oro) com a representant del poble sahrauí.

Espanya, a través del governador militar del Sàhara, va arribar a negociar amb el Polisario el procés de descolonització, moment en què el rei Hassan II va endegar una gran marxa de ciutadans marroquins, el mes de novembre de 1975, per envair el Sàhara Occidental, la coneguda com a Marxa Verda.

La intervenció de l'exèrcit espanyol va ser desautoritzada per Madrid i es va retirar, i va abandonar el territori després d'una vergonyosa visita del llavors príncep Joan Carles, en què es comprometia a garantir el futur i els drets dels sahrauís.

Amb motiu de la desclassificació dels arxius de la CIA, als EUA s'ha trobat documentació referida a l'existència d'un pacte entre el rei Hassan II i el príncep Joan Carles, mitjançant el qual es donaven suport mutu amb el vistiplau del secretari d'Estat nord-americà, Henry Kissinger.

El poble sahrauí i l'exèrcit espanyol es varen sentir traïts.

La MINURSO, organitzadora del referèndum

Després d'anys de guerra entre l'exèrcit sahrauí i les tropes marroquines, l'any 1991 es va declarar una treva que portaria a la redacció d'un pla de pau, l'any 1992, on es preveia la resolució del conflicte mitjançant la realització d'un referèndum d'autodeterminació. Per tal de dur a terme el referèndum, que avui encara no s'ha celebrat, les Nacions Unides creen una agència, la MINURSO (Missió de les Nacions Unides pel Referèndum del Sàhara Occidental).

En qualsevol cas, estableix una doctrina de com s'ha de solucionar el conflicte.

Després d'anys de pocs avenços, per l'oposició de Marroc, amb el suport de França i dels mateixos Estats Units, el desembre de 2020 el president Donald Trump va fer un canvi de rumb, saltant-se el marc de l'ONU.

Ho feu a l'estil Trump, a través d'una comunicació de Twitter.

Com s'expliquen els canvis?

Arran del reconeixement per l'administració Trump de la sobirania del Marroc sobre el Sàhara Occidental hi ha hagut un seguit de moviments que han modificat el marc

que havien acordat les Nacions Unides per cercar una solució justa al conflicte.

Immediatament després d'aquest reconeixement, el regne del Marroc va reconèixer l'estat d'Israel, contradient el sentiment de la població marroquina, que és molt favorable a la causa palestina.

Hem pogut veure, però, que la posició de Donald Trump no ha estat revocada per l'administració de l'actual president John Biden, i això ha donat ales al regne del Marroc per forçar canvis de posicionament a països europeus, com a Alemanya i més recentment també al govern espanyol.

El parlament de Suècia mantenia el reconeixement del Front Polisario com a representant del poble sahrauí, però aquesta posició es va modificar a conseqüència de l'interès d'una important i coneguda empresa sueca de mobles que volia obrir una botiga a Rabat. Ara ja hi ha la botiga oberta.

És ben sabut que el principal eix que vertebra la política interior i exterior del regne del Marroc és el reconeixement del Sàhara Occidental dins la seva unitat territorial.

L'estratègia del Marroc de sortir de l'ordre internacional

És coneguda la pressió constant que exerceix la monarquia alauí sobre el govern espanyol, tant per la via del control de la immigració com per la pressió sobre la reclamació de la sobirania de les ciutats de Ceuta i Melilla.

La pressió té el seu efecte i aconsegueix el canvi de posicionament del govern espanyol, que reconeix que el pla que proposa el Marroc de crear una autonomia del Sàhara és una opció vàlida i acceptable.

Conseqüències d'aquest canvi

-Abandó, un cop més, de la població sahrauí per part del govern espanyol. Abandó d'una població que s'havia sentit formant part

d'una relació estreta i de suport de les seves aspiracions. Ara s'obre un nou escenari.

-Trencament de l'ordre i la justícia internacional per raure a mans de les pressions i els xantatges. S'obre el camí de la llei del més fort, sense regles acordades, on es preveu un destí desconegut. Unes relacions que empenyen a la força i a la violència.

-Abandonament de la seguretat que donen els marcs jurídics internacionals per passar al constant risc de les correlacions de pressió.

-Manca de transparència en el trencament de la posició política establerta fins a l'actualitat a canvi de cap altra garantia.

-No es preveu cap altre benefici que justifiqui aquest canvi. Lluny de les elementals normes diplomàtiques que diuen que no s'han de canviar les coses si no és per obtenir un bé o un guany superior.

-Risc d'afrontament amb el veí algerià per garantir el subministrament de gas com a font d'energia. Sabem com és de rellevant el gas en aquests moments de conflicte amb Rússia, com a proveïdor de gas i petroli.

-Un moment clau, degut a la descoberta d'importants jaciments de minerals, com el tel·luri, que esdevindran estratègics per al

desenvolupament tecnològic a les costes sahrauís i frontereres amb Canàries.

-Risc important en la delimitació de les aigües territorials entre la costa sahrauí i les illes Canàries on es troben rics jaciments de matèries primeres necessàries per a les tecnologies digitals.

-I, per sobre de tot, per l'ocultació dels pactes o acords que s'hagin pogut fer sense coneixement de les forces polítiques parlamentàries, ni del conjunt de la ciutadania.

En funció de per on es desenvolupin les següents accions ens hi juguem moltes coses. Podem pagar un preu molt car pel fet de sortir de les institucions internacionals i de la llei per resoldre els conflictes.

Esperem que els governs siguin sensibles a aquests riscos i no caiguin en la temptació.

NOTA DE DARRERA HORA: En el moment de la maquetació d'aquesta edició, les relacions entre Algèria i Espanya estan trontollant. Després de l'anunci d'Algèria de suspendre el Tractat d'Amistat amb Espanya de cooperació política i comercial i de la mediació de la Unió Europea en que denunciava la decisió del país magribí, el govern algerià diu de mantenir les relacions comercials, però insisteix en el desacord polític amb el govern espanyol. Les conseqüències d'aquest afrontament encara no estan clares.

“La salut m’importa només per estar sana. M’importa molt més com està el planeta”

entrevista a la Montserrat Artès, presidenta de la cooperativa de consum El Rodal de Sabadell per Josep Ramon Giménez

La Montse Artès és metgessa i sòcia fundadora i presidenta actual de la cooperativa El Rodal de Sabadell. Té un llarg recorregut com a activista dedicada a l'àmbit de la sobirania alimentària i també ha col·laborat amb diverses organitzacions de l'àmbit ecologista. Fa anys va estar vinculada també a la Lliga dels Drets dels Pobles gestionant la campanya “Dones i SIDA a l'Àfrica negra”.

Tinc entès que quan fundes El Rodal ja venies d'un grup de consum que es deia Tocant la pera.

Exacte. Nosaltres tenim un garatge, tot i que no tenim cotxe, perquè vam decidir no tenir-ne, i en aquell espai vam formar, durant uns tres o quatre anys el grup de consum Tocant la pera amb un

grup d'amics i coneguts. I després, amb unes quantes d'aquestes persones vam començar a gestionar tot el que seria El Rodal. És a dir, crear una cooperativa que pogués donar resposta a més persones, tant consumidores com treballadores del camp.

Quant fa que arribes a fer aquest pas i com hi arribes?

Ara El Rodal ha fet quatre anys. Els vam celebrar el 18 de maig. Després de constituir-nos com a cooperativa, ha anat augmentant el nombre de persones sòcies a poc a poc fins a les 264 que som ara, a més de les 184 que anomenem quotaires. O sigui, d'una banda, hi ha persones sòcies que es van comprometre a donar suport des de l'inici a la cooperativa, i després tenim les persones que paguen una quota trimestral, i que són les que venen a comprar a El Rodal.

Quan creus que l'opció de l'ecologia comença a arrelar a Sabadell?

Històricament aquí va començar fa anys amb el Teixit de la Terra, en què vam arribar a ser unes 100 sòcies. Però el que ha passat, no només a Sabadell, sinó a tot Catalunya, és que les cooperatives, o més ben dit, els grups de persones que s'agrupaven per fer compres directes al productor han anat perdent pes, perquè les persones que decidien consumir productes ecològics han anat trobant altres ofertes. Les petites cooperatives tenien una cistella tancada amb els productes de temporada i res més. Llavors, les altres coses que necessitaven les havien de comprar a un altre lloc. Aleshores, va sorgir un debat entre les persones d'aquests grups per veure com organitzar-se per tenir una estructura més gran que donés resposta als productes més bàsics, no només de menjar, sinó també d'articles d'higiene personal o de la llar, entre altres. I això no podia fer-se des de petits grups, per la qual cosa ens vam anar agrupant. Molta de la gent que estem a El Rodal venim del grup de consum Teixit de la terra, d'un altre com Treu banya o Tocant la pera, o també un petit grup de consum que hi havia a la UES (Unió Excursionista de Sabadell). Al començament pensàvem que era important fer-ho així, perquè ara la tendència de la gent no és comprar en botigues petites, sinó concentrar la compra del màxim de productes bàsics en un sol lloc. Teníem com a model també l'exemple d'una cooperativa que crec que és la més gran de l'Estat espanyol, a Landare, Navarra. El que passa és que nosaltres en aquest local no tenim possibilitats d'ampliar l'espai. Clar, com que som una botiga sense ànim de

lucre, no ens podem embarcar en un trasllat a un lloc on hàgim de pagar 2.000 euros al mes.

També serviu a domicili?

Sí, també. Hi ha una bicicleta elèctrica, que la cooperativa de ciclodistribució La Sàrria ha anat pagant mitjançant un conveni amb El Rodal. I aquesta cooperativa distribueix les cistelles a domicili.

I com està en aquest moment a Sabadell aquesta opció alternativa al comerç convencional?

Crec que encara no hi ha prou consciència del que representa menjar de manera sostenible. Jo soc de l'àmbit de la salut, però la salut m'importa només per estar sana. M'importa molt més com està el planeta. No es pot sostenir el model d'agricultura industrial, que s'està carregant la terra, els hàbitats de molts animals. Totes les destrosses que s'estan fent per incrementar els beneficis econòmics a través de l'agricultura, la piscicultura o la ramaderia industrial ens estan retornant en forma de malalties, de pandèmia. Ara està arrelant cada cop més el concepte "una sola salut" des de l'àmbit veterinari, des del mediambiental i, fins i tot des de la medicina tradicional, perquè qualsevol cosa que es destaroti en algun d'aquests àmbits, repercuteix en un altre i també en el conjunt del planeta.

Formeu part de xarxes de producció i consum ecològic per tal d'organitzar-se millor en aquest sector?

També formem part d'una altra cooperativa que fa distribució de productes, que es diu Queviures. Hi som nosaltres i altres cooperatives petites, per donar servei a la població amb tots els productes que requereix i ajustar-nos sempre als criteris de sostenibilitat, menjar de temporada, productes ecològics i de producció local.

Intenteu que els vostres proveïdors siguin els de més a prop possible?

Sí, tots els productes de primera necessitat, si podem triar, encara que siguin una mica més cars, els triem de proximitat. No anem al més barat, tot i que procedeixi de Cadis, per exemple. També pensem que per quina raó la feina de l'agricultor o del ramader que treballa de manera respectuosa no ha de ser pagada com es paga la feina d'un mestre o d'un enginyer.

En aquest món alternatiu al comerç convencional sentim a parlar de comerç cooperatiu, comerç just i solidari, km 0, "de l'hort a la taula", etc. Combregueu amb tots aquests conceptes?

Sí. "De l'hort a la taula" vol dir que no hi ha d'haver una persona treballant al camp a qui se li pagui poquet, perquè hi hagi una cadena intermèdia de persones que obtenen beneficis de la compra d'aquest producte primari per a la seva distribució i que, alhora, el distribueixen a una altra, sinó que cal connectar directament amb el productor. Que no vol dir que resulti més barat, sinó que qui treballi al camp sigui qui obtingui el benefici màxim.

Una altra cosa que voldria dir és que hi ha diversos establiments comercials que fan servir l'eslògan "de l'hort a la taula", però que, a banda de la seva procedència, comercialitzen un excés de productes en envasos, sobretot, de plàstic. Un dels nostres principis

bàsics és generar un mínim de residus, i en aquests comerços on et venen uns trossets de síndria, per exemple, embolicats en plàstic, que després has de llençar, això no va amb els nostres principis. Passa el mateix amb altres franquícies especialitzades en productes ecològics. Però un article que et vingui del Perú no és ecològic, perquè l'impacte que provoca el transport des de tan lluny, la petjada ecològica, ja el desqualifica com a ecològic. Insisteixo que un producte que vingui superembolicat en plàstics, quina condició d'ecològic té?

Però aquest recorregut és el que fan molts productes considerats de comerç just: són productes procedents del Sud global que ens arriben al Nord global. Per tant, la petjada ecològica els desqualifica del concepte ecològic, tot i que contribueixin al desenvolupament i benestar de famílies del Sud.

Sí, això succeeix, sobretot, en el cas del cafè i del cacau, uns productes de consum tradicional a la nostra terra. Però hi ha productes, com la quinoa, que s'han posat de moda, tot i que no sigui un aliment bàsic, i que ve de la zona andina, encara que en petites quantitats també es produeix al Pirineu. Però la idea és que la quinoa és un consum local de les poblacions andines, que tampoc no consumiran arròs del Delta de l'Ebre.

El que nosaltres proclamem és que s'ha de consumir local, de temporada i que s'acosti al màxim al residu 0. Nosaltres gairebé tots els envasos que tenim són retornables. O si parlem de peix, nosaltres ens proveïm de pesca artesanal, no pas dels peixos que arriben de les grans companyies pesqueres. I aquesta pesca ens ve en unes capsetes que es renten i són retornables.

És que la competència amb el comerç convencional és molt forta.

És molt forta perquè les grans cadenes també s'adapten als canvis i cada vegada tenen més pro-

ductes ecològics. El que passa és que no tenen en compte aquests principis tan bàsics de no generar residus i que el producte sigui local, de temporada. Pots trobar tomàquets, maduixes i cogombres ecològics, posem per cas, el mes de novembre. Però, d'on venen aquests productes? Això ja deixa de ser ecològic, encara que no porti productes químics. També passa que els preus dels productes ecològics al nostre país són més cars que els dels productes convencionals. Aleshores es consumeix poc d'ecològic. Però si aquí, des de la política estatal es controlés molt més la producció agroindustrial que utilitza productes químics que es carreguen la natura -i al final, el cost és molt més alt- i es promogues el cultiu ecològic, aquest es produiria més, arribaria més barat al mercat i faria que el consum ecològic augmentés.

Mentre això no passa, les economies de la població no són gaire pròsperes i compren el més barat.

Sí, és veritat que hi ha famílies que han de passar com poden a causa de la seva precarietat econòmica, i és molt injust. Però també és veritat que hi ha persones que no compren ecològic, que gasten molt més del que gastem altres persones en una cistella ecològica bàsica, perquè van a comprar a un hipermercat, van passant pels passadissos i acaben comprant un excés d'articles, alguns dels quals poden ser fins i tot superflus. En canvi, a les nostres botigues no

et trobes amb això. Hi pot haver quatre galetes o altres productes molt suplementaris. Però si mires bé la nostra botiga, pocs productes trobaràs que siguin prescindibles. Jo, en el meu cas, menjant ecològic no m'estic de comprar el que necessito i pago menys que les meves companyes que compren en botigues convencionals.

Com ho faries per convèncer el consumidor que es faci client d'aquesta botiga?

Clar, nosaltres no fem gaire publicitat de la nostra oferta. El que funciona millor és el boca a boca. Sí que fem algun programa de ràdio o es publica alguna notícia de tant en tant, però aquesta no és la publicitat d'El Rodal. La nostra publicitat és el dia a dia, que les persones estiguin molt satisfetes, i també fem una labor pedagògica, perquè moltes de les que venen acaben interessant-se per l'ecologia i el medi ambient, temes que abans no tenien en compte. O bé obren els ulls quant al maltractament animal, cosa que abans tampoc no consideraven.

Com creus que es pot convèncer la ciutadania perquè posi l'ètica per davant de la capacitat econòmica?

Havíem fet xerrades al Casal Pere Quart o tallers de cuina ecològica, que no eren només sobre com combinar els ingredients d'una recepta, sinó també sobre què implica fer servir uns ingredients

en lloc d'uns altres.

Hem establert convenis de col·laboració entre diferents cooperatives. Per exemple, amb els socis de Som Energia, amb els de Fiare, amb qui treballem. Si tu ets soci de Som Energia, ja no cal que paguis la quota d'El Rodal. També amb Som Connexió, Som Mobilitat... tots els Som. Però el que és cert és que el cercle de persones que estem dins d'aquest ideari és reduït.

És difícil créixer en una societat governada pel capitalisme, a la qual mai interessarà l'austeritat o el decreixement.

El decreixement o l'austeritat, per desgràcia, no vindrà pel convenciment de la gent, ni perquè les empreses siguin respectuoses amb el medi ambient, perquè el model de vida és molt difícil de canviar. El canvi vindrà imposat per la resposta del planeta, que ens dirà que ja no pot més, que aquest producte o aquest altre, i l'altre, i l'altre s'han acabat. Els límits del planeta ens imposaran el canvi obligat de l'estil de vida. Estic convençuda que hi haurà un col·lapse, no en tinc cap dubte. Aquest col·lapse serà el que obligarà els governs a posar una mica d'ordre en aquest creixement capitalista, perquè el capitalisme s'està devorant ell mateix.

El col·lapse podria ser el futur?

Sí, sens dubte.

Cada dia de la meua vida he demanat pau

Entrevista a càrrec d'Alicia Oliver de la Xarxa Europea de Dones Periodistes

Nadia Ghulam, activista i comunicadora afganesa és la fundadora de l'Associació Ponts per la Pau i coautora de tres llibres sobre el seu país d'origen.

En el seu primer llibre "El secret del meu turbant" (Columna, 2010) narra la seva història quan, a l'edat de vuit anys, va patir greus ferides a causa d'una bomba que va caure a casa seva. Aquest fet li va canviar la vida: el seu germà va morir, ella va passar dos anys a l'hospital, i el seu pare va emmalaltir. Quan va sortir de l'hospital, els talibans ja eren al poder. I amb gairebé 11 anys va haver d'adoptar la identitat del seu germà

mort per poder mantenir la mare, dues germanes més petites i el pare malalt. Va viure com a noi durant 10 anys fins que gràcies a una ONG va arribar a Catalunya per recuperar-se i, des de llavors, viu a Badalona amb la seva família catalana, però ajudant a tantes famílies afganeses com pot. La Nadia és un exemple de dona valenta i resilient.

Ets fundadora de l'Associació Ponts per la Pau, quins objectius persegueix?

Ponts per la Pau respon a un somni molt senzill, el de donar missatges de pau i formar a persones, de manera activa, perquè entre totes, des de l'Afganistan, puguem

reconstruir la pau al nostre país, a partir de l'educació i la formació. Crec que la llavor de la pau és l'educació i cal que els infants no es quedin fora d'ella, per això ens concentrem bàsicament en la seva formació, tot i que tenim també programes de suport i emergència en casos especials. Com sabeu, hi ha moltes famílies que es venen les seves filles per poder menjar o famílies que venen els seus òrgans. Tot i ser una associació molt petita, som conscients que no podem fer moltes coses, però sí intentem ajudar a aquestes famílies.

Al llarg d'aquests anys de funcionament de l'entitat, de què et sents més orgullosa?

Fins ara hem pogut formar i donar suport a 10 nois i noies que estan arreu del món, treballant per reconstruir la pau al meu país, i formar-se per aprendre molt més. Els projectes de *Ponts per la Pau* han crescut molt, vam començar amb un nen, i ara tenim 300 dones en un programa adreçat a dones i nenes que no tenen possibilitats per educar-se i formar-se. Nosaltres des d'aquí les acompanyem per a que puguin tirar endavant els seus somnis que és seguir aprenent.

Activista per la cultura de la pau i per l'educació, ets coautora de tres llibres sobre el teu país d'origen. En la situació actual que viu Afganistan, com es poden establir, ara, ponts per a la pau? Ho veus factible?

Sempre he tingut molt clar que les persones migrades i refugiades podem ser un gran pont entre el nostre país d'origen i el d'acollida. Per a mi transmetre el valor de la pau al poble afganès és totalment factible perquè mentre no visquis en pau no entens el seu valor. I per desgràcia, en el meu país,

els infants i joves no han viscut mai en pau. Jo mateixa, fins els 21 anys no l'he conegut, tot i que cada dia de la meua vida he demanat pau. Però fins que no vaig arribar a Catalunya que no la vaig conèixer. Des de llavors, aquest ha estat el meu somni, poder transmetre-la al meu país. I veig que és molt important i necessari que totes les persones migrades i refugiades que estan lluny de l'Afganistan, segueixin fent ponts pel nostre país, però necessitem, també, l'acompanyament de la nostra societat d'acollida.

Si depengués de tu, que és el primer que faries?

Si tingués possibilitats, la primera cosa que faria seria reconstruir totes les escoles i universitats per a que poguessin estudiar tots els infants del país. També crearia llocs de treball en fàbriques, empreses... i encara que fos tot molt bàsic, la qüestió és que poguessin estar ocupades totes les persones, sense cap discriminació. Sens dubte, l'ocupació i l'educació és la manera que el nostre sistema comenci a funcionar. Però, per desgràcia, tot això no existeix al meu país.

La situació que es viu a l'Afganistan és de retorn a la pèrdua de tot tipus de drets, i si ets dona o nena, encara més. Que és el que pot fer la societat civil davant d'aquest escenari?

Des del primer règim dels talibans que no hem recuperat els drets de les dones. Durant els 20 anys d'ocupació dels EEUU al meu país, també vam tenir moltes limitacions, sobretot les dones que vi-

uen als pobles i províncies. Dones que no han tingut la possibilitat d'educar-se, i la causa principal d'aquest retorn al poder dels talibans és, justament, la manca d'educació que hi ha al meu país.

Com a societat civil afganesa tots tenim ganes d'aprendre, des d'un nen petit fins les persones més grans. Avui, per exemple, m'han enviat 16 vídeos responent a la pregunta que els hi fèiem: "Si a l'Afganistan hi hagués pau, que faries?" Nens de cinc anys fins a noies de 18 anys totes deien el mateix: "volem anar a l'escola per poder estudiar". Amb aquestes respostes ja veus quines són les seves necessitats. Necessitats que el règim talibà no els hi donarà, per això els hem d'ajudar. Cal dir que la societat civil catalana i europea està fent força feina i, personalment, els hi estic molt agraïda.

L'Afganistan encadena un conflicte rere l'altre des de fa més de 40 anys. Amb el retorn dels talibans, ara fa sis mesos, deu conèixer històries de resistències de dones afganeses que lluiten per sobreviure o per escapar d'aquest drama, oi?

Hi ha algunes dones que han resistit per quedar-se; altres, que no han pogut i han hagut de fu-

gir. Però, en general, hi ha dones molt fortes i valentes que s'oposen a aquesta situació, i malgrat l'opressió i la falta de llibertat, estan alçant la veu i lluitant pels seus drets.

Vas sortir d'un país en guerra, i ara, a Europa ha començat una altra. Com ho vius?

M'agradaria que la ciutadania fos conscient que el suport armamentístic destrueix i la guerra d'Ucraïna és un gran exemple, perquè si ara no hi haguessin tantes armes no hi haurien aquestes guerres. Envien armes per ajudar Ucraïna i el que estan fent és matar molta gent innocent, ja que les armes s'utilitzen, la majoria de vegades, contra la població civil. Els que estan fent la guerra no estan dins la guerra i les seves famílies estan fora, en llocs segurs. És la població civil, de tots dos bàndols, la que està morint. Per tant, la solució no passa per enviar armes. El que m'entristeix moltíssim és que els països no hagin trobat altres solucions, però clar, les armes són un negoci. I cal estar molt alertes perquè de manera directe o indirecte estem contribuint amb aquestes idees, i hem de buscar altres estratègies que no passin per utilitzar les armes com a solució, que no ens enganyin, perquè mai ho seran.

De judicis plens d'injustícia

Muriel Giménez
Periodista

Cada vegada més veiem com la justícia no és cega, per molta icònica que sigui la figura d'una dona amb una ena als ulls que subjecta una balança. Som testimonis de com, en els judicis, molts factors socials, culturals i econòmics intervenen en la justícia i afecten directament als drets humans, tant de les persones acusades com de les víctimes. Els prejudicis, els interessos, la política, el poder... Pot fer que un judici estigui ple d'injustícia. Us convido, doncs, a fer un petit tastet del qual el cinema judicial, un gènere en majúscules, ens ha llegat per fer-nos-hi reflexionar.

#noesno

Malgrat el pas del temps i de molts avenços, la realitat és que a les societats occidentals no hem avançat massa en alguns drets, especialment quan es tracta dels drets de la dona o la xacra de la violació. Les dones no només pateixen el crim, el fet de ser violades, sinó que a la vegada se les fa responsables. Diuen: "perquè són ximples, perquè són unes fresques i s'ho han buscat". Perquè malgrat que diguin un "no", pels agressors és un sí, i si són violades és perquè no protesten prou. Per tant, potser, potser, en el fons volien que les violessin.

És per aquest motiu que hi ha pel·lícules que, malauradament, no passen de moda i esdevenen pura actualitat. En aquest sentit, *Acusados* (Jonathan Kaplan,

1988) és, potser, una de les millors anàlisis sobre com són tractades socialment i judicialment les violacions. La dona és culpable de tot el que pateix. Perquè una noia a qui li agrada anar escotada, que està en un bar borratxa, ballant i coquetejant amb un home, i per aquest motiu és violada per tres homes a qui, a sobre, altres homes de la sala animen a violar-la més i més, a vista de tots i sense que ningú mogui un dit... doncs, està clar, resulta que s'ho mereixia.

Sí, sí, la violació era culpa de la noia, per provocar, per ser una puta, perquè s'ho va buscar. I tant la policia com els advocats, fins i tot els amics, cauen en aquest parany social: ni la versió de la protagonista, ni les proves físiques (les marques de violència) li donen credibilitat, arribant a fer-la responsable de la seva pròpia violació.

La reconstrucció del succés és estremidora, i la interpretació de Jodie Foster i Kelly McGillis, meravellosa. I el missatge del film, importantíssim, aleshores i ara: no hi ha res, absolutament res en aquest món, que justifiqui una violació. L'única persona culpable i responsable de la violació és el violador.

Quan els judicis justos "fan mandra"

John Turturro i Riz Ahmed són els meravellosos actors protagonistes de la minisèrie *The night of* (2016) que compta amb la següent premissa: un jove nord-americà d'origen pakistanès passa una nit d'alcohol, drogues i sexe consentit amb una desconeguda que recull al taxi del seu pare, després de manllevar-lo sense permís per anar a una festa. Quan desperta, ella és morta i ell fuig espantat. Evidentment, el mal pronòstic per aquest pobre noi està servit.

Però la grandesa de la sèrie és l'extraordinària i rocambolesca història que ve després, i que posa sobre la taula un sistema policial i judicial miop, lent i esbiaixat, que busca solucions fàcils a problemes complexos, ple d'éssers humans inútils i grisos que sense escrúpols no busquen la veritat dels esdeveniments, sinó el camí que més els facilita la vida.

Una història plena de tensió i misteri que ens enganxa episodi rere episodi, amb uns protagonistes perduts i condemnats per endavant, com Ahmed, i altres de mundans, com l'advocat, un bon paio amb dermatitis als peus interpretat de forma magistral per Turturro, que ofereix una mica d'esperança en un món ple de merda i totalment podrit.

Perquè ja ens ho demostrava el clàssic *Doce Hombres sin Piedad* (Sidney Lumet, 1957) o *El jurado* (Gary Fleder, 2003). La gent no vol mal de caps, ni complicar-se la vida. I els jurats es manipulen, les proves es falsegen, l'opinió pública té massa pes... i per aquest motiu, els judicis de vegades són una farsa en la qual qui més perd no és només la víctima, sinó l'acusat.

Judicis, racisme i desigualtat social

Trenta anys separen els films *Arde Mississippi* (Alan Parker, 1988) i *Qüestió de Justícia* (Destin Cretton, 2019), i també les històries que s'hi expliquen. No obstant això, veiem que poca cosa ha canviat en els estats del sud dels Estats Units.

A les dues pel·lícules, basades en fets reals, les institucions blanques, policials i judicials, són estructuralment i activa-

ment racistes, per la qual cosa ser negre et converteix en la diana de l'odi.

La vida d'un home negre no té el mateix valor que la d'un blanc, per això un home negre sempre serà culpable, per ser negre i pobre, de qualsevol crim, de qualsevol protesta pels seus drets, humiliat i vexat pel sistema.

Despullat de drets, no rebrà un judici just i molt probablement acabarà sentenciat a la pena de mort. En aquest punt difereixen els dos films. Mentre la primera se centra en l'assassinat d'uns joves defensors dels drets humans i en la presència del Ku Klux Klan entre els membres de les institucions (alcaldia, policia, jutjats...), a la segona, a banda de denunciar el racisme endèmic, posa de relleu la injustícia present al corredor de la mort.

En un país on la justícia no és igual per a tothom, on es pot manipular a conveniència, empresonar innocents i condemnar-los a la pena de mort, succeeix que un 15% dels condemnats a mort no eren culpables dels crims que se'ls van imputar. Per tant, qualsevol innocent pot arribar-hi, sobretot si és negre, pobre i viu a Alabama.

El mateix denuncia *Temps de matar* (Joel Schumacher, 1996) o *Huracan Carter* (Norman Jewison, 1999), sobre el boxejador condemnat durant dècades per un crim que no va cometre i en un judici sense garanties, fet que Bob Dylan va immortalitzar a la seva cançó Hurricane. Altres exemples els trobem a la sèrie *Así nos ven* (Ava du Vernay, 2019) de la qual ja hem parlat en an-

teriors ocasions, i al clàssic *Matar un ruiseñor* (Robert Mulligan 1962).

La banalitat del mal

La filòsofa Hannah Arendt, que va seguir de ben a prop els judicis a nazis, va encunyar l'expressió la *banalitat del mal* en el seu llibre *Eichmann a Jerusalem*. Per a Arendt, Eichmann no era un monstre, sinó un buròcrata que seguia ordres i en nom del deure ni es va plantejar que allò que feia estigués malament.

Aquest pensament ens evoca *El lector* (Stephen Daldry, 2008), així com les diferents facetes que pot reunir una mateixa persona. I això és el que la fa una gran pel·lícula (i un gran llibre), dividida en dues parts: *Contrapos* la bellesa, el primer amor i la màgia dels llibres amb l'horror nazi.

Després d'una primera part en què es narra la relació amorosa entre els protagonistes, un adolescent i una dona madura, emmarcada per la passió per la lectura, la segona part se centra en un judici pels crims del nazisme. I és en aquesta segona part en què es retraten aquelles persones incapaces de discutir l'ètica o la moral en una ordre.

Kate Winslet, meravellosa com sempre. Ella és la llum i també l'ombra de la pel·lícula, acompanyada per un més que notable Ralph Fiennes.

Aquest article compta amb la col·laboració de La Turista Accidental (www.laturistaaccidental.wordpress.com)

Activitats de la Lliga

XI Curs de Filosofia per la Pau a Santa Coloma de Gramenet.

Amb el títol de “Reptes globals després de la pandèmia” podeu veure en el díptic les quatre ponències que es van desenvolupar durant

el mes de març amb una assistència sempre nombrosa i molt interessada en els continguts. Aquesta activitat rep el suport de la Comissió d’Ajut humanitari del Consell de Cooperació de l’ajuntament de Santa Coloma de Gramenet.

Taller de contes amb contingut de gènere del projecte de la Lliga a l’est de la RD Congo.

El 12 de març va tenir lloc a la Biblioteca Municipal Ernest Lluch de Girona una sessió matinal de contes per a infants des de 3 a 8 anys. S’hi van explicar 6 contes. I, aprofitant que hi havia un nen amb les ungles pintades entre el públic, es va narrar el conte “Vull tenir les ungles de colors”.

Feminisme decolonial: lluites des de l'àmbit de les cures i la llar

El 16 de març, i dins del projecte de cooperació de la Lliga a l’est de la RD Congo es va organitzar una conversa en línia amb la professora de Filosofia del Dret, CROCI ANDRIANA (LUND) i Rocio Echeverría, activista política i social, membre del Col·lectiu Micaela, Rocio Echeverría.

organitzada per la Lliga dels Drets dels Pobles, l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament i la Generalitat de Catalunya.

Una sessió moderada per la tècnica de seguiment del projecte, l’antropòloga, traductora i intèrpret Judit Jordà.

Taller de reconeixement de l’exili i la diàspora colombiana a Sabadell

La Lliga va participar amb altres entitats de Sabadell en aquest taller, organitzat el 19 de març al Casal Pere Quart, per tal de preparar una sol·licitud de Moció municipal

de reconeixement a l’exili i la diàspora colombiana. Una campanya promoguda per la secretaria de la Comissió de la Veritat a Europa que gestiona l’ICIP i el NIDO Catalunya de la Comissió.

Val a dir que la petició va donar el fruit desitjat, ja que l’1 de juny la Junta de portaveus de l’Ajuntament va aprovar la moció de reconeixement.

Dones periodistes rebels davant l’opressió

El 17 de maig, i dins del projecte de la Lliga a la RD Congo, es va celebrar al Col·legi de Periodistes de Catalunya una conversa amb dues periodistes procedents de dos països que viuen sota l’amença de les armes: Paulina Ríos, periodista mexicana, acollida temporalment a Catalunya per un programa que gestiona la Taula per Mèxic, a causa de les amenaces de què ha estat víctima a Oaxaca, l’estat on viu. L’altra periodista va ser la Fereshteh Rafat, d’Afganistan, on es dedicava al suport a víctimes de la violència de gènere. Actualment viu com a refugiada a Catalunya. L’acte es va organitzar amb la Xarxa Europea de Dones Periodistes i el Grup

de Treball de Periodisme Solidari del CPC.

21 de maig, Dia Mundial del Comerç Just a Sabadell

La Lliga va ser aquest dia a la plaça del Mercat de Sabadell com a integrant de la Comissió de Comerç Just i Solidari de Sabadell en les activitats de difusió d’aquestes alternatives

de consum: photocall, tast de cafè i batucada.

Altres activitats del projecte de cooperació a l’est de la RD Congo:

Exposició Cicatrius compartides: del 10 al 25 de març a la biblioteca Vicente Aleixandre de Badia del Vallès.

Del 25 de març al 18 de maig, repartida entre l’IES del Pont de Suert, la Vall de Boí, Vilaller i l’Oficina de Turisme d’El Pont de Suert.

Documentals amb col·loqui:

Fam de Justícia el 9 de març a la Casa de la Paraula de Santa Coloma de Farners.

Uchungu na tumaini, crònica del dolor i l’esperança.

-18 de març a la biblioteca Vicente Aleixandre de Badia del Vallès.

-19 de maig a la Confraria Nova d’El Pont de Suert.

Concurs entre l'alumnat de disseny de 2n de batxillerat de l'IES Ferran Casablanques de Sabadell per escollir les tres contraportades de les tres edicions anuals de la revista Papers.

L'alumnat s'ha d'inspirar en el tema desenvolupat per un expert un temps abans al lliurament dels treballs.

En aquesta ocasió en Pere Brunet, del Centre Delàs per la Pau, va exposar el tema "El per què dels conflictes, la necessitat de la pau", coincidint amb la DENIP, "Dia escolar de la No-violència i la Pau"

1r premi: Berta Mañosa

2n premi: Souhayla Tafriстан

3r premi: Lucía Mérida Bravos

Andrea Wendi Gallifa

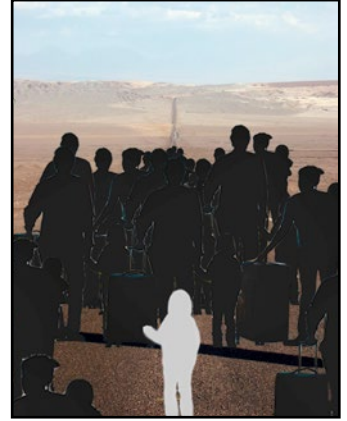
M. Esther Morales

Grecia Nicolette Hernández

Gabriel Tallón López

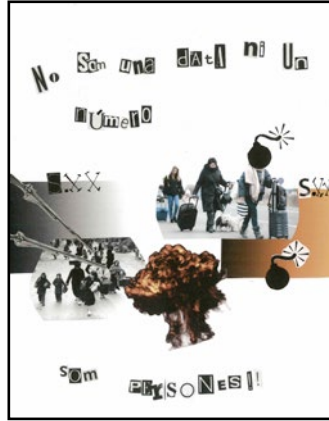
Judith Rodríguez

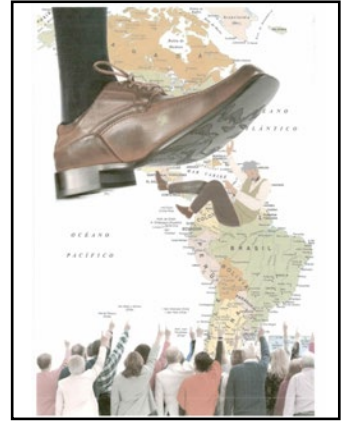
Alba Reche

Aryan López

Carla Romero

Ángela Herranz

Ana Rico

Romy Rivera

Irune Rissis Arredondo

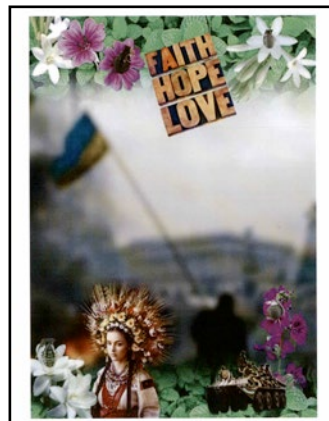
Mar Sánchez

Claudia Durán

Nora Soria

Abril Fernández Deu.

